

DISCURS ȚINUT DE NICOLAE TITULESCU
LA COMITETUL PENTRU PACE ȘI APĂRARE DIN LONDRA

Londra, 14 iunie 1937

„Războiul este o calamitate. Ce se poate face pentru a-l preîntâmpina?”

Mulțumesc domnului Churchill¹ că m-a invitat la acest dejun și totodată îi mulțumesc pentru cuvintele foarte frumoase pe care el și prietenul meu Steed² au avut amabilitatea să le spună despre mine.

Îi mulțumesc și pentru ideea încântătoare de a o invita astăzi printre noi pe Lady Chamberlain. În prezența Domniei Sale sunt ca acasă, pentru că simt că scumpul nostru Sir Austen³ este cu noi. Dar, întrucât știu că exigența lui ar fi: „Nu vorbiți despre mine, ci acționați cum doresc eu“, mă voi supune propunerii sale.

Deoarece nu știu dacă ceea ce voi spune ar fi pe placul său, cel puțin vă voi vorbi deschis, fiindcă știu că, și dacă voi greși în cele spuse, vorbind deschis, mă călăuzesc cel puțin după marea regulă a conversațiilor mele cu el: franchețea. Și voi vorbi foarte pe scurt, așa încât la sfârșit îmi veți putea pune întrebări.

Doamnelor și domnilor, situația este foarte gravă și trebuie să fii orb să nu-ți dai seama că războiul poate izbucni foarte curând.

Care este situația, ținând seama de o asemenea perspectivă?

Marea Britanie nu poate rămâne neutră, căci ea reprezintă un trup ale cărui membre sunt răspândite în întreaga lume, dar al cărui cap se află lângă frontiera europeană.

Marea Britanie va fi obligată să participe la acest război, în autoapărare și pentru menținerea dreptului internațional.

Dar războiul este o calamitate. Ce se poate face pentru a-l preîntâmpina?

Pentru mine chestiunea este foarte simplă; vorbiți anticipat și la timp și puneți în fața ochilor eventualului agresor imaginea forțelor care i se vor opune în ziua în care se va hotărî să comită crima.

Știu ce se spune aici: Nu putem vorbi cu anticipație, pentru că omul de rând nu înțelege. Îmi permiteți să spun că ar trebui să începeți să îl educați. Când omul de rând își va da seama că tăcerea e sinonimă cu moartea și că a vorbi e sinonim cu viața, însuși omul de rând va îndemna guvernul să salveze viața, spunând cu anticipație că Marea Britanie nu va rămâne pasivă.

Cunosc, de asemenea, deosebirea care se face aici între Răsărit și Apus – Răsăritul, unde Marea Britanie nu se poate angaja, și Apusul, unde ea și-a luat deja obligațiile, în prealabil.

Dați-mi voie să spun că această deosebire nu are nicio fundamentare solidă. Marea Britanie nu va fi niciodată chemată să-și verse sângele pentru Răsăritul Europei. Dar Marea Britanie trebuie să intervină întotdeauna pentru securitatea Apusului, care este intim legată de securitatea Răsăritului.

¹ Winston Leonard Spencer Churchill.

² Henry Wickham Steed.

³ Joseph Austen Chamberlain.

Să presupunem că Germania ar ataca Cehoslovacia și că Franța, în virtutea tratatului ei de alianță și în conformitate cu rezoluțiile Consiliului Societății Națiunilor, trece frontiera germană, și că Germania, la rândul ei, atacă Franța. În consecință, Franța ar fi atunci victima unei agresiuni neprovocate, iar tratatul cu Marea Britanie trebuie să intre în acțiune. De fapt, îndeplinirea unei îndatoriri internaționale nu se poate numi provocare. Dacă aplicarea Pactului, în loc de a reclama asistența mutuală pe care o stipulează, împotriva măsurilor speciale îndreptate contra unui stat care aplică sancțiunile împotriva agresorului, cauzează izolarea unui stat fidel Pactului, ar fi de preferat dizolvarea Societății Națiunilor decât continuarea ipocriziei jocului denumit securitatea colectivă.

În cel de al doilea caz, Marea Britanie trebuie să înfrunte o realitate din două.

Fie va fi război în Răsărit și pace în Apus, urmată de un război pornit asupra Franței și Marii Britanii de către o Germanie a cărei forță va fi mult sporită datorită câștigurilor teritoriale și materiilor prime dobândite.

Fie că nu va fi niciun fel de război, ci doar o înțelegere între Germania și Rusia Sovietică, care va pune la dispoziția Germaniei toate materiile prime ale Rusiei, iar Europa Centrală va rămâne neutră, întrucât va fi prinsă între cleștii Germaniei și ai Rusiei.

În acest caz, Franța și Marea Britanie vor trebui să înfrunte un război cu o Germanie încă și mai puternică, deoarece ea își va fi sporit forțele, fără a fi făcut niciunul dintre sacrificiile pe care le presupune un război.

În țara mea eu reprezint idealurile anglo-franceze.

Ce pot transmite din partea dumneavoastră concetățenilor mei?

Nimic!

Dacă aș fi închinat Germaniei a zecea parte din munca pe care am dedicat-o Franței și Marii Britanii, aș avea de spus o mulțime de lucruri, care m-ar ajuta în misiunea mea! Dar nu-mi voi schimba atitudinea.

Franța și Marea Britanie nu trebuie să descurajeze eforturile care se fac pentru ele în Europa Centrală și ele nu trebuie să-i abandoneze pe cei ce luptă acolo pentru idealurile dumneavoastră: *pacea și libertatea*.

Nicolae Titulescu, *Pledoarii pentru pace*, Editura Enciclopedică, București, 1996, pp. 637–640; 633–636.